

Pääsiäiskauden kuudennen viikon lauantai

Päivän epistola

(Ap.t. 20: 7 – 12)

”Niinä päivinä, sapatin mentyä, viikon ensimmäisenä päivänä, kokoonnuimme murtamaan leipää. Paavali, jonka seuraavana päivänä oli määrä jatkaa matkaansa, puhui koolla oleville, ja puhe pitkittyi puoleenyöhön saakka. Ylimmän kerroksen huoneessa, jossa olimme, paloi monta lamppua. Muuan Eutykos-niminen nuorukainen istui ikkunalla, ja kun Paavali yhä jatkoi puhettaan, hän vaipui syvään uneen ja nukuksissa putosi kolmannelta kerroksesta alas. Hänet nostettiin kuolleena maasta. Mutta Paavali meni alas, painautui häntä vasten, kietoi kätensä hänen ympärilleen ja sanoi: ”Älkää hätäilkö, hän on hengissä.” Paavali palasi sitten yläkertaan, mursi leipää ja söi. Hän keskusteli opetuslasten kanssa vielä pitkään, aina aamunkoittoon saakka, ja lähti sitten. Poika vietiin elävänä kotiin, ja kaikki olivat iloissaan ja rohkealla mielin.”

Paavali on palaamassa kolmannelta lähetysmatkaltaan. Hän purjehti Filippistä Troakseen, mikä on tekstimme tapahtumapaikka. Troas sijaitsi Egeanmeren rannalla Vähä-Aasiassa. Toisen lähetysmatkansa aikana Paavali matkusti Troaksen kautta Eurooppaan. Nyt Troaksessa on selvästi jo olemassa seurakunta. Emme tiedä varmasti, oliko se Paavalin perustama vai ei. Paavali itse mainitsee Troaksen kaksi kertaa kirjeissään (2. Kor. 2: 12 – 13; 2. Tim. 4: 13).

”Sapatin mentyä, viikon ensimmäisenä päivänä” on sunnuntai, Kristuksen ylösnousemisen päivä. Tällöin ”kokoonnuimme murtamaan leipää” eli toimittamaan eukaristian, ehtoollisen sakramentin (vrt. Ap.t. 2: 42). Ajankohta on yö, tuohon aikaan sunnuntai oli arkinen työpäivä ja silloin piti olla töissä. Teksti ei suoraan paljasta mitään tarkkaa aikaa, mutta oletettavasti kokous on alkanut illalla. Paavali ”yhä jatkoi puhettaan” viittaa pitkään opetuspuheeseen. Keskustelu leivänmurtamisen jälkeen jatkui aina aamunkoittoon saakka.

Nimi Eutykos on tavallinen orjan nimi ja on suomennettuna ”onnellinen”. Maininta ”monesta lampusta” voi selittää Eutykoksen nukahtamista, lamput savuttivat ja ehkä tuottivat häkää? ”Hänet nostettiin kuolleena maasta” korostaa putoamisen jälkeistä ihmettä. Kohta, jossa kerrotaan, kuinka Paavali painautui Eutykosta vasten, tuo mieleen muut vastaavanlaiset tekstit Raamatusta. Samalla tavoin toimivat profeetat Elia (1. Kun. 17: 21 - 22) ja Elisa (2. Kun. 4: 34 - 35) ja apostoli Pietari (Ap.t. 9: 40).

Eutykos ”putosi kolmannesta kerroksesta” paljastaa jotain kokouspaikasta. Todennäköisesti kyse oli vuokrakasarmista, jossa asui alemman tai keskiluokan ihmisiä. Kyseessä ei ollut roomalainen huvila.

Teksti tuo esille myös tänä päivänä toimitettavan liturgian kaavan. Kokoontuminen alkoi opetuksella (nykyisin epistola- ja evankeliumitekstien lukeminen sekä saarna eli opetettavien / sanan liturgia). Sen jälkeen tuli leivän murtaminen eli ehtoollisen sakramentti. Tätä seurasi yhteinen ateria (Suomessa voisimme puhua nykyään ”kirkkokahveista”).

Eutykoksessä pyhä Johannes Krysostomos näkee esimerkin nuoresta uskovaisesta. Hän kilvoittelee kuunnellen apostoli Paavalin opetuspuhetta aina nukahtamiseensa asti. Hänen ikäisensä voivat viettää aikaansa paljon huonommalla tavalla.

Päivän evankeliumi

(Joh. 14: 10b – 21)

”Herra sanoi opetuslapsilleen: ”Kun puhun teille, en puhu omissa nimissäni: Isä on minussa, ja minun tekoni ovat hänen tekojaan. Uskokaa, kun sanon, että minä olen Isässä ja Isä on minussa. Ellette muuten usko, uskokaa minun tekojeni tähden. ”Totisesti, totisesti: joka uskoo minuun, on tekävä sellaisia tekoja kuin minä teen, ja vielä suurempiakin. Minä menen Isän luo, ja mitä ikinä te pyydätte minun nimessäni, sen minä teen, jotta Isän kirkkaus tulisi julki Pojassa. Mitä te minun nimeeni vedoten pyydätte minulta, sen minä teen. ”Jos te rakastatte minua, te noudatatte minun käskyjäni. Minä käänny Isän puoleen, ja hän antaa teille toisen puolustajan, joka on kanssanne ikuisesti. Tämä puolustaja on Totuuden Henki. Maailma ei voi Henkeä saada, sillä maailma ei näe eikä tunne häntä. Mutta te tunnette hänet, sillä hän pysyy luonanne ja on teissä. ”En minä jätä teitä orvoiksi, vaan tulen luoksenne. Vielä vähän aikaa, eikä maailma enää näe minua, mutta te näette, sillä minä elän ja tekin tulette elämään. Sinä päivänä te ymmärrätte, että minä olen Isässäni ja että te olette minussa ja minä teissä. Joka on ottanut vastaan minun käskyni ja noudattaa niitä, se rakastaa minua. Ja minun Isäni rakastaa sitä, joka rakastaa minua, ja häntä minäkin rakastan ja ilmaisen hänelle itseni.”

Teksti jatkaa siitä, mihin eilinen evankeliumi päättyi. Eilisen evankeliumin viimeiset asiat ovat tässä ensimmäisinä. Tekstin alkuosa kiinnittää huomiota siihen, että Jumala tulee ilmi Jeesuksen sanoissa ja teoissa.

”Isä on minussa ja minun tekoni ovat hänen tekojaan”. Kristuksen toiminnassa, Hänen teoissaan ja

opetuksessaan me näemme Isän Jumalan toiminnan. ”Minä olen Isässä ja Isä on minussa”. Ihminen luotiin Jumalan kuvaksi (1. Moos. 1: 26). Lihaksi tullut Jumalan Poika on on tarkka kuva Jumalasta (1. Kol. 1: 15). Kristus on yhtä olemusta Isän kanssa, mutta He ovat kuitenkin eri persoonia.

Teksti käsittelee Puolustajaa ja Jeesuksen paluuta. Huomio kiinnittyy lupauksiin, joita Jeesus tekee uskoville. ”Totisesti, totisesti: joka uskoo minuun, on tekevä sellaisia tekoja kuin minä teen, ja vielä suurempiakin. Minä menen Isän luo”. Vanhempi käännös on muodossa ”sillä minä menen Isän luo”. Sellaiset teot viittaavat kahteen asiaan, jotka toteutuvat helluntain jälkeen, toisaalta siihen, että Jeesukseen uskovat jatkavat Hänen työtään julistamalla ilosanomaa, toisaalta mahdollisesti siihen, että heidän tekonsa ovat ”tunnustekoja”. Tässä avautuu näkymä Kirkon lähetystyöhön. Näistä teoista kertoo Apostolien tekojen kirja, joka kertoo Kirkon leviämisestä koko Rooman valtakunnan alueelle ja sisältää myös parantumiskertomuksia sekä kuolleista heräämisiä.

”Mitä te minun nimeeni vedoten pyydätte minulta, sen minä teen.” Tämä sama asia on ilmaistu hieman eri tavoin evankeliumien eri kohdissa. Joskus Jeesus on se, joka vastaa pyyntöön, niin kuin tämän päivän tekstissä on. Joskus Isä toimii, kun pyydetään Jeesuksen nimessä, joskus kysytään suoraan Isältä, joskus pyyntöä ei kohdisteta suoraan, mutta voidaan olettaa, että se on kohdistettu Isälle. Pyyntöillä on yksi ehto, se on sama kuin Jeesuksen toiminnalla, sen tulee todistaa Jeesuksen ja Isän yhteyttä. Lisäksi edellytetään uskoa Jeesukseen. Tämän päivän evankeliumi toteaa: ”mitä ikinä te pyydätte minun nimessäni, sen minä teen, jotta Isän kirkkaus tulisi julki Pojassa.” Emme siis voi pyytää Jumalalta ”mitä tahansa”, vaan sitä, mikä on Hänen tahtonsa mukaista. Teksti paljastaa, että Jumalan Poika toimii edelleen, Hän ei ole poissa maailmasta.

Seuraavissa lupauksissa tulee ilmi, millä erikoisella tavalla Jeesus on läsnä uskovassa yhteisössä. Tässä on kolme kohtaa, jotka huomaamme. Ensinnäkin rakkauden Jeesukseen: ”Jos te rakastatte minua, te noudatatte minun käskyjäni.” Toiseksi palkkion tästä: ”Minä käännyn Isän puoleen, ja hän antaa teille toisen puolustajan, joka on kanssanne ikuisesti. Tämä puolustaja on Totuuden Henki.” Maininta ”toisesta puolustajasta” osoittaa Jeesuksen meidän taivaalliseksi ”ensimmäiseksi puolustajaksemme” (vrt. 1. Joh. 2: 1). Kolmannneksi opetuslasten ja maailman välisen vastakkaisuuden: ”Maailma ei voi Henkeä saada, sillä maailma ei näe eikä tunne häntä.”

Jeesus oli aikaisemmin puheessaan antanut uuden käskyn: ”Rakastakaa toisianne!” (Joh. 13: 34 – 35). Jeesuksen käskyjen noudattaminen merkitsee siis lähimmäisen rakastamista. Jeesus antoi aikaisemmin myös ohjeen, että Hänen sanoistaan tulee pitää kiinni (esim. Joh. 8: 51). Näissä yhteyksissä ilmenee samalla epäuskon tuomitseminen. Jeesusta tuomittaessa ja tuomiota

toteutettaessa tulee ilmi tämä kahdenlainen suhtautuminen Jeesukseen: rakastaminen ja vihaaminen. Rakkaus Jeesukseen edellyttää Hänen käskyjensä noudattamista.

”Minä käännyn Isän puoleen ja hän antaa teille toisen puolustajan, joka on kanssanne ikuisesti. Tämä puolustaja on Totuuden Henki.” ”Toinen puolustaja sisältää ajatuksen itsenäisestä persoonasta. Kyseessä on Pyhä Henki, Jumalan kolmas persoona. ”Toisen puolustajan” ilmaisee tässä kohdassa Pyhän Hengen tehtäväksi jatkaa Jeesuksen maanpäällistä toimintaa. ”Minä käännyn Isän puoleen” ansaitsee huomiomme. Kyse ei ole pyynnöstä, sillä Pyhän Kolminaisuuden persoonat eivät ole toisilleen alisteisia. Kysymys on opetuslasten ymmärryskyvystä. Jos Jeesus olisi sanonut ”minä lähetän”, niin opetuslapset eivät olisi sitä ymmärtäneet. Kääntymisen Isän puoleen he ymmärtävät. Kristuksen kuolema ristillä sovitti syntimme Isää vastaan ja nyt Hän voi lähettää meille Pyhän Hengen avuksemme. Poika toimi maailmassa tietyn ajan antaakseen meille mahdollisuuden pelastukseen. Pyhä Henki tulee aina olemaan kanssamme.

Pyhä Henki ei ota itselleen lihallista muotoa kuten Kristus teki. Hän on nimenomaan Henki, joka ei toimi Kristuksen tavoin sanojen ja tekojen kautta. Hän pitää huolta ihmisten sieluista.

”Maailma ei voi Henkeä saada, sillä maailma ei näe eikä tunne häntä.” Maailmalla tarkoitetaan Jumalaa vastustavaa maailmaa. Se ei tunnista sitä, mikä on aineetonta, siksi se ei voi tunnistaa Pyhää Henkeä, Hänen jumalallista luontoaan. Opetuslapset tuntevat Hänet: ”sillä hän pysyy luonanne ja on teissä”. ”Pysyä luonanne” merkitsee suojelemista, ”olla teissä” merkitsee pyhittävää vaikutusta, Jumalan armon läsnäoloa. ”Te tunnette hänet” on kutsu tulla tuntemaan Pyhä Henki. Hän auttaa meitä rukoilemaan (vrt. Room. 8: 26) ja todistamaan evankeliumia (Mark. 13: 11).

Pyhän Hengen saaminen ei merkitse Kristuksen poissaoloa. ”Vielä vähän aikaa eikä maailma näe minua, mutta te näette, sillä minä elän ja tekin tulette elämään.” Tämä lause on monimerkityksellinen. Siinä viitataan Kristuksen kuolemaan. Hän kuolee ja maailma ei näe Häntä. Mutta Hän nousee kuolleista, ja Hänet voidaan nähdä maailmassa taivaaseen astumiseen saakka. Toisaalta Hän on aina meidän kanssamme, meidän toimissamme, me voimme kohdata Hänet Kirkon pyhissä toimituksissa. Hän on noussut kuolleista ja elää ikuisesti. Meidän fyysinen kuolemamme ei johda eroon Hänestä, sillä silloinkin Hän on meidän kanssamme. Hän vaikuttaa pyhiensä kautta maailmassa. Lähimmäisissämme me voimme kohdata Hänet.

”Sinä päivänä te ymmärrätte, että minä olen Isässäni ja että te olette minussa ja minä teissä.” Jeesus on puhunut aikaisemmin Hänen ja Isän välisestä suhteesta. Nyt suhteissa mennään pidemmälle.

Opetuslapsilla (kristityillä) on myös suhde Jeesuksen kanssa. Me olemme Hänessä ja Hän on meissä. Kirkon opettajat osoittavat, että tässä kohdassa on kolme eri suhdetta. Yksi on Isän ja Pojan välillä, sillä He ovat yhtä. Toinen suhde on Kristuksen suhde apostoleihin, Hän on heissä, vaikuttamassa ja toimimassa heidän kauttaan maailmassa. Kolmas on apostolien suhde Kristukseen, kun he hyväksyvät Hänet kanssatoimijakseen. ”Sinä päivänä” tarkoittaa Helluntaita, jolloin Pyhä Henki vuodatettiin opetuslapsiin.

Jeesuksen käskyjen vastaanottaminen ja noudattaminen osoittaa rakkautemme Häntä kohtaan. Tällaista ihmistä myös Isä Jumala rakastaa. ”Häntä minäkin rakastan ja ilmaisen hänelle itseni.” Tässä Jeesus valmistaa opetuslapsiaan siihen, että kuolemansa ja ylösnousemisensa jälkeen Hän tulee ilmestymään heille, siis ”ilmaisemaan” itsensä.